

Tekstovervejelser til Etik-teksten

- 1: Kan du forklare sammenhængen mellem karma og etik?
- 2: Hvad er Karma?
- 3: Er der noget hjælp at hente, når man skal vide, hvad der giver god karma?
- 4: Forklar de 5 forskrifter med hjælp af buddhistiske begreber. Hvorfor er disse forskrifter valgt?
- 5: Hvad betyder det for buddhister, at der ikke er nogen skabergud?
- 6: Hvorfor tror DU, at er det nødvendigt at have et retsvæsen i buddhistiske lande?

Etik - buddhisme af Jørn Borup fra Religion.dk, 06. apr 2005, (forkortet udgave).
<http://www.religion.dk/artikel/248630:Buddhisme--Etik---buddhisme>

Den buddhistiske etik er nært knyttet til begrebet karma. Karma er summen af tidligere handlinger, der bestemmer, hvor det enkelte menneske befinder sig, og hvor det er på vej hen

Buddhismen har både mange nedskrevne og mange mundtligt overleverede normer for god opførsel, der på ingen måde vil være anstødelige for andre religioner eller andre kulturer. Enhver buddhist ved sine fulde fem vil hverken dræbe sin bedstemor eller spise sine børn. De fleste ved, det er forkert at skændes med naboen, og at man ikke må stjæle fra kassen. Man ved, man bør opføre sig ordentligt og anstændigt, og specielt i (buddhistiske) Asien er samspillet mellem individ og gruppe en følsom proces, der kræver både indre etik og ydre pli. Råd til anstændig opførsel kan man følge, hvis man lever efter de buddhistiske forskrifter.

De fem forskrifter

Buddhismens etiske normer kommer til udtryk i de fem forskrifter, der gælder for alle buddhister. Som buddhist skal man:

- Afholde sig fra at tage noget levende væsens liv.
- Afholde sig fra at tage, hvad der ikke gives.
- Afholde sig fra utugt (for munke gælder dette seksuel omgang i det hele taget).
- Afholde sig fra falsk tale.
- Afholde sig fra at indtage destillerede og gærede drikke, der forårsager beruselse og hensynsløshed.

Ingen skabergud, ingen arvesynd

I modsætning til kristendommen, jødedommen og islam har buddhisterne ingen skabergud, de skal stå til regnskab overfor. Buddhister har heller intet begreb om arvesynd, selv om man godt kan betragte den kosmologiske og eksistentielle lidelse som en menneskets arvesynd, enhver må forholde sig til. Derimod er buddhisters etik bestemt af nøglebegrebet karma.

Karma er grundlaget for etik

Karma betyder handling, men også handlingens frugter og konsekvenser. Karma er den mekanisme, der i indisk religionshistorie definerer marven i både etik og frelselære. Det er éns opsamlede karma fra tidligere handlinger i dette eller foregående liv, der bestemmer, om man er på den rette vej mod fuldendelsen, og om man er konge, gud eller hund.

Specielt i mere folkelige udgaver opererer buddhismen også med en døds gud, Yama, der i dødsriget står og opvejer frugten af ens gerninger. De slette handlinger fører til alskens ulykkelige og dramatiske konsekvenser: man kan blive hængt, slagtet, ristet over ild, kogt i skoldhedt vand, få revet sine tarme ud, blive spiddet på skarpe pæle, få sin mave sprættet op eller blot få sine øjne stukket ud. Et eksempel på positivt opsparet karma-fortjeneste er at give mad til munkene eller at være medsponsor for bygning eller restaurering af buddhistiske bygninger som de hellige monumenter, stupaerne.

Karma og indre sindelag

Karma er ikke det samme som skæbnet, men derimod et begreb, der giver plads til individets frie vilje. I modsætning til for eksempel en anden indisk religion, jainismen, der medregner enhver handling i det samlede karma-regnskab, lægger specielt den tidlige theravada-buddhisme vægt på handlingens indre side.

Det er ifølge theravada-buddhismen ikke handlingen i sig selv, der er god eller ond - man kan jo komme til at tvære en myre ud uden at ville det og måske endda uden at opdage det. Det er den mentale tilstand, den intenderede mening med handlingen, der afgør, om den afstedkommer god eller dårlig, meget eller lidt karma-effekt. Dette kaldes en sindelagsetik, fordi sindelaget - eller tanken bag handlingen - er afgørende for, om en handling opfattes som rigtig eller forkert.

Karma og kød

I den sydlige buddhisme, theravada-buddhismen, må munkene ikke spise kød. Det anses for uetisk, og principielt kunne kødet jo også tilhøre ens afdøde bedstefar, reinkarneret i en ny dyreskikkelse. Lægfolk bør også afholde sig fra kød ved højtider, men får kun dårlig karma, hvis de selv har skudt dyret eller fanget fisken. Derfor ser man ofte muslimer eller samfundets lavkaster som slagtere og fiskere, enten er de uden for det buddhistiske univers, eller de gør det beskidte arbejde, som dog i en større sammenhæng er nødvendigt og godgørende.

Human etik og guders indgriben

Man kan sige, at denne form for karma-tanke principielt burde være fri for både retsvæsen, guders indgriben og rituelle foranstaltninger. Af samme grund har specielt moderne buddhister kaldt buddhismens etik for humanisme: det er mennesket selv, der skal forstå, agere og realisere sig selv i samklang med andre mennesker, og ikke med gud(er).

Alligevel er både guder, ofringer, ritualer og bodstanker med i buddhismens univers. Det er ikke fordi, buddhister er mere inkonsekvente end andre, når man ser både munke og lægfolk lægge ofringer for Buddha eller statuer af buddhistiske guddomme for at få bedre karma. Også kristne, muslimer eller jøder er mennesker med ofte divergerende trafik af ideer og forestillinger inde i hovedet og i kroppen.

Selvom der er veldefinerede doktriner i de hellige tekster, er det yderst sjældent, at disse som et samlet system bliver fuldt integreret i de enkelte mennesker, og i menneskers religiøse praksis. Til forskel fra for eksempel kristendom er buddhismen på forskellig vis gradueret. Munkenes buddhisme er vidt forskellig fra lægmandens, ligesom de forskellige buddhistiske hjul (retninger) har forskellige regler og normer.

Desuden er buddhismen så åben for mulige fortolkninger, at fastlagte doktriner ikke definerer hver enkelt ideal handling eller tanke. Mange buddhister ofrer til Buddha og guderne for at få hjælp til et bedre liv, for at få en bedre karma.